

Politisk information i skolan

Beslut

Bildningsnämnden fastställer följande nya policy gällande politiska partiers närvaro i skolorna:

Skolorna i Vara kommun bör uppmuntra att politiska partier och organisationer kommer till skolan och ta tillvara de möjligheter som denna samverkan kan medföra. Alla partier som inbjuds till skolan, eller uttrycker önskemål om att få komma till skolan, ska behandlas lika och beredas samma möjligheter att nå ut med sitt budskap. Eventuella restriktioner avseende tid, rum och form som rektor gör med hänsyn till allmänna ordningsskäl skall gälla i lika mån för samtliga partier.

Sammanfattning

Skolverkets utredning kommer till slutsatsen att skolorna bör uppmuntra att politiska partier kommer till skolan, och att skolan bör ta tillvara de möjligheter som denna samverkan med politiska partier kan medföra. Det ankommer dock på rektor för respektive enhet att fatta beslut om huruvida man vill tillåta politiska partier i den skolan eller inte, liksom att lägga upp strategin för partiernas deltagande i skolan. Möjligheten finns att neka politiska partier tillträde. Detta måste dock ske på objektiv grund genom att samtliga partier då nekas tillträde. En sådan lösning strider inte mot några lagar men är, enligt Skolverkets bedömning, svårt att förena med skolans demokratiska uppdrag och således inte en lösning man rekommenderar.

Bakgrund

Politiska partiers vara eller icke vara i skolorna har debatterats intensivt i media, i hemmen och i skolorna på senare tid. Det har skett en politisk utveckling i såväl Sverige som vår omvärld där extrema partier, allt som oftast då extremhögern, har fått allt mer uppmärksamhet och inflytande. I Sverige har det många gånger uppstått problem i form av störningar och bråk, i extrema fall även misshandel och hot, då bl.a. ett högerextremt parti som ND har fått lov att sprida sitt budskap på skolorna. Många elever har också upplevt sig kränkta i dessa fall. Det har i samband med detta uppmärksammats att det finns en stor osäkerhet bland huvudmän och på skolor kring huruvida man måste släppa in politiska partier i skolorna. Regeringsrätten, Riksdagens ombudsmän (JO) och Justitiekanslern (JK) har fått pröva frågor om opinionsbildande verksamhet i skolorna vid ett flertal tillfällen. Mot bakgrund av detta har Skolverket nu gjort en utredning på området och i denna tydligt redogjort för vilka hänsynstaganden skolorna behöver göra vad gäller den politiska informationen.

Beredning

Beredning har skett av förvaltningens jurist med utgångspunkt i Skolverkets utredning ”Politisk information i skolan”. I huvudsak har beredningen bestått i att sammanfatta och förtydliga Skolverkets synpunkter och utifrån detta komma med en rekommendation i fråga om hur man kan säkerställa att gällande lagar och Skolverkets riktlinjer efterföljs.

Skolverkets utredning i korthet

Skollagen och skolans styrdokument utgår från det mest grundläggande i vårt samhälle; grundlagens bestämmelser om demokrati och medborgerliga fri- och rättigheter. Som en del av

den offentliga förvaltningen är det också de kommunala skolornas skyldighet, enligt 1 kap 9 § Regeringsformen (RF), att i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt att iaktta saklighet och opartiskhet. Detta är den grundlagstadgade s.k. objektivitetsprincipen. Också grundlagstadgat är den yttrandefrihet som 2 kap 1 § RF tillförsäkrar varje medborgare gentemot det allmänna – alltså även gentemot skolorna. Den tredje grundlagstadgade frihet som får betydelse i sammanhanget är tryckfriheten som stadgas i 1 kap 1 § tryckfrihetsförordningen. Viktigt att komma ihåg är dock att skolan inte är någon allmän plats, och att bestämmelserna om tryckfrihet och yttrandefrihet inte innefattar någon rätt för medborgare – eller en grupp av medborgare – att få tillträde till en plats som inte är allmän för att där sprida sitt budskap eller sina tryckta skrifter. Inte heller råder mötesfrihet i egentlig mening.

Det är skolan/ rektor som beslutar vem som får lov att vistas i skolan, och således krävs tillstånd från rektor för att utomstående ska få sprida information, dela ut flygblad eller sätta upp ett bokbord eller affischer. Det är också skolan som beslutar tid, rum och form för partiernas medverkan. En rektor kan också besluta att politiska partier inte ska få vistas på skolan. Viktigt är dock att om skolan beslutar att partier ska få tillträde till skolan för att sprida ett politiskt budskap så måste det gälla alla partier, och samtliga partier måste behandlas lika. Man får inte från skolan besluta att vissa partier får medverka under debattformer och att andra endast får delta genom att sätta upp bokbord. Alla partier som vill medverka måste ges möjlighet till detta, och under samma former. Ett partis politiska åsikter får aldrig medföra att det behandlas sämre än andra partier, inte ens om dess åsikter strider mot skolans värdegrund. Inbjudan får dock av praktiska skäl begränsas till partier som representeras i riksdagen eller kommunens fullmäktige eller de större och mer kända partierna. Detta har bedömts som objektivt i praxis. Dock är det viktigt att även övriga partier, som inte blivit inbjudna, bereds möjlighet att komma till skolan under liknande förhållanden vid ett annat tillfälle, om de uttrycker sådana önskemål.

Skyldighet att behandla alla lika medför dock även att inget parti kan begära någon form av särbehandling. Om ett parti t.ex. inte vill delta i en debatt p.g.a. att det inte vill medverka i samma sammanhang som ett annat parti så har det, enligt Skolverkets bedömning, ingen rätt att kräva att skolan ska ordna ett särskilt tillfälle för just det partiet.

Skolledningen har ett ansvar för att upprätthålla ordningen i skolan, och under särskilda förhållanden kan allmänna ordningsskäl motivera att politiska partier nekas tillträde till en skola eller att möjligheten att lämna information i skolan begränsas. För detta krävs dock att de negativa konsekvenserna som tillträdet kan antas få för ordningen är klart påvisbara. Det är viktigt att i sådana fall dokumentera de skäl som rektorn grundar sitt beslut på och att skälen inte får ha något samband med partiets åsikter. Ordningsskäl får aldrig användas som svepskäl för att utesluta ett parti på grundval av de åsikter som partiet väntas föra fram. Det är inte heller tillåtet att särbehandla ett parti p.g.a. att eleverna i en skola vill att det ska vara på det viset. Det är inte heller acceptabelt att utestänga ett parti från att sprida sitt budskap enbart för att skolledningen befärrar att de egna eleverna kan orsaka störningar. I sådana fall måste rektorn framhålla för eleverna att allvarligt störande aktiviteter av det slag som eleverna aviserat inte är förenliga med skolans demokratiska värdegrund och inte tolereras av skolledningen. Det är just när elever inte delar, eller t.o.m. tar starkt avstånd från den uppfattning som ett politiskt parti förväntas föra fram som grundlagens bestämmelser om yttrandefrihet och tryckfrihet gör sig gällande med särskild styrka.

När partierna tillåts utöva opinionsbildande verksamhet i skolan är det viktigt att skolan tänker på sin uppgift att tydligt visa vilka värderingar som gäller och inte låta budskap som strider mot värdegrunden stå oemotsagda. I undervisningen har läraren ett ansvar för att frågor blir allsidigt belysta och att argument möts med motargument. Läraren får här en kompensatorisk uppgift att redovisa argument och uppfattningar som kanske inte kommer fram vid exempelvis en debatt. Samtidigt ska skolan verka för demokratins idéer och uppmuntra att skilda uppfattningar förs fram.

Det är även viktigt att skolan är förberedd inför politiska partiers besök, och är beredda att ingripa för att bibehålla ordningen på skolan. Det kan vara bra att ta fram en strategi för de politiska partiernas deltagande i skolan, och denna kan lämpligen ingå i skolans ordningsregler.

Förvaltningens/avdelningens/tjänstemannens ståndpunkt

Vara kommuns inställning till politiska partiers närvaro i skolorna bör ligga i linje med de slutsatser som Skolverkets utredning kommit fram till. Det är en omfattande utredning som väl täcker in alla relevanta överväganden, och det finns inga skäl att ifrågasätta dess riktighet. En kommun kan inte genom riktlinjer eller på något annat sätt besluta om avsteg från grundlagarnas reglering, och för att undvika förvirring och misstag på skolorna är det viktigt att aktuella policys och riktlinjer är lagenliga. Genom att följa Skolverkets slutsatser säkerställer man att så är fallet.

För att ytterligare säkerställa att Skolverkets riktlinjer följs är det dock viktigt att personalen på skolorna, då främst rektorerna, får kunskap om lagstiftningen på området. Som uppmärksammas i Skolverkets utredning så är det mycket viktigt att rektor är väl insatt i lagstiftningen för att sedan i varje given situation kunna fatta beslut och göra bedömningar utifrån gällande lagar och rådande läge. Om det finns risk för att oroligheter ska uppstå på skolorna i samband med politiska partiers närvaro så är det också mycket viktig att rektor känner till vilka åtgärder som han/hon och övrig personal får vidta om besvärliga situationer uppstår. Rektor måste också veta vilka åsiktsyttringar som skolan har en rätt, och en skyldighet, att ingripa mot, liksom var gränserna går för när åsiktsyttringar övergår i brottsliga handlingar så som förtal och hets mot folkgrupp.
